

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Raportti on laaja ja huolellisesti valmisteltu (esim. tutkimustulosten ja aiempien hankkeiden tulosten hyödyntäminen). Raportti toimii kehittämistyön lähtökohtana.

Koulutusrakennetta on tärkeää tarkastella kokonaisuutena myös ammattikorkeakoulututkintojen ja YAMK- tutkintojen näkökulmasta. Toimeenpanossa tulee huomioida työelämän muuttuvat osaamistarpeet, korkeakoulutettujen sote-osaajien tarve muutoksen vauhdittajina (mm. YAMK), kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisfoorumien loppuraportin havainnot myös ammattikorkeakoulutuksen vahvuuksien ja mahdollisuuksien näkökulmasta. SOTEKO-raportissa ei ole huomioitu YAMK-koulutuksia juuri lainkaan, mitä pidämme puutteena (esim. polut YAMK-tutkinnosta esim. edelleen tohtorikoulutukseen).

Kansainvälisyyden huomiointi raportissa on vähäistä huomioiden kansainvälisyyden kehittämisen valtakunnalliset linjaukset ja laajat tavoitteet.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

Sosionomin AMK-tutkinto on samantasoinen kuin yliopiston kandidittutkinto. Sosionomi (AMK) koulutuksessa on monitieteinen perusta, ei vain sosiaalityön tiedeperusta. Sosionomien osaaminen on monialaista ja laaja-alaista. Opiskelijat hankkivat osaamista tutkimus- ja kehittämismenetelmien käytöstä työelämän toimeksiannoissa. Esimerkiksi opinnäytetöissä harjoitellaan ja hyödynnetään teoriaperustan ohessa monipuolisesti tutkimusmenetelmiä, kuten haastatteluja ja kyselyjä. Tämän vuoksi mm. AMK opinnäytetyö tulisi hyväksilukea osaksi sosiaalityön opintoja. Raportissa mainittu 60:n opintopisteen täydentävien opintojen vaatimus on kohtuuton. Raportissa ei tarkastella sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneiden opintojen tunnistamista ja tunnustamista lainkaan.

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Raportista tulee vaikutelma, että lähtökohtana on yliopistojen opetussuunnitelma, johon AMKien tulee sopeuttaa omaa toimintaansa. Raportissa ei ole otettu kantaa lainsäädännön (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä, säädökset ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista) muuttamiseen, vaikka tällä on merkittävä vaikutus siihen, miten opetussuunnitelmatyötä on mahdollista tehdä ja kenen lähtökohdista. Lainsäädännön muuttaminen on ensisijaista, myös työvoiman saatavuuden kannalta.

Opintopolkuja sekä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytapoja tulisi kehittää korkeakoulujen yhteistyössä.

Siirtymien sujuvoittaminen opetussuunnitelmien tarkasteluineen vaatii lisäprojektin resursointeineen.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveysalan koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Siirtymien sujuvuutta tulisi edistää ja linjata vielä vahvemmin. Esimerkiksi raportissa mainittu 60 op:n laajuisten täydentävien opintojen tarve (tarvittaessa) on opintopisteissä iso. AMK-tutkinto = kandin tutkinto, YAMK-tutkinto= maisteritutkinto. Hyväksiluku esim. AMK- opinnäytetyön osalta tulisi olla selkeä. Tällä hetkellä esimerkiksi osaamisen näyttöjen antamisen mahdollisuudet yliopistoissa ovat rajalliset. YAMK-koulutusten roolia ei ole raportissa huomioitu riittävästi. YAMK-koulutuksen osaaminen ja rooli tulisi tunnistaa vahvemmin, jotta yhteistyö ja sujuvat siirtymät vahvistuvat.

Mitä terveysalan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Opetusyhteistyötä ja ristiinopiskelun mahdollisuuksia (AMK-YO) voidaan kehittää kaikissa terveysalan koulutuksissamme (SH, TH, Fys.ter, geronomi). Esimerkiksi tutkijan polku voisi olla yhtenä vaihtoehtoisena polkuna opiskelijoillemme, yhteistyössä yliopistojen kanssa. Hoitotyön opinnoissa syventävien opintojen pääpaino (30 op) on tällä hetkellä kliinisessä hoitotyössä, työelämän tarpeisiin perustuen. Myös tässä koulutuksessa voisi osa valita tutkijapainotteisen polun syventävissä opinnoissaan. YAMKin rooli tulee huomioida osana tätä kokonaisuutta.

Siirtymien sujuvoittaminen opetussuunnitelmien tarkasteluineen vaatii lisäprojektin resursointeineen.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

Kaksoistutkintojen kehittäminen on erittäin tärkeä asia koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi. Mitä kohdassa 12 tarkoitetaan ”erikseen säännellyllä koulutuksella”? Tarkoittaako tämä esim. sitä, että AMKeilla ei ole jatkossa yhteishaussa terveydenhoitaja (TH) koulutuksia, vaan TH-koulutus toteutuu täydennyskoulutuksena? Lapin AMKissa on jo useana vuonna järjestetty erillishakuja terveydenhoitajakoulutukseen (60op) sairaanhoitajatutkinnon aiemmin suorittaneille.

Toisen asteen koulutuksen suorittaneet voivat yhtä aikaa hakeutua suorittamaan sairaanhoitajakoulutusta ja erikseen säänneltyä ensihoitajan tai terveydenhoitajan koulutusta; miten tämä muuttaa nykytilannetta näiden koulutusten osalta?

Kättilökoulutusta järjestävät ottavat erikseen kantaa kättilökoulutukseen.

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Kts. vastaukset edellisessä kysymyksessä.

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveystieteiden vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Vetovoimaa koskevat ehdotukset jäävät yleiselle toteutuksen tasolle. Vetovoiman haasteet on tunnistettu kehittämisen kohteiksi. Raporttiin olisi ollut toivottavaa saada näiltä osin vahvempaa esitystä siitä, miten asiassa edetään. Vetovoimaa ja harjoittelua koskevat ehdotukset, kuten moninaiset urapolut tai opiskelijoiden osallistuminen alueiden TKI-toimintaan, edellyttävät vahvaa yhteistyötä työelämän kanssa. Mahdollisuus palkalliseen harjoitteluun enenevässä määrin on hyvä asia.

KV-ohjelmien harjoittelun ja kielen oppiminen: KV-opiskelijoille (kuten myös suomenkielisille) on ajoittain vaikea saada harjoittelupaikkoja. Kehittämistyötä on tehtävä yhteistyössä työelämän kanssa. Lähtökohtana on yhteinen tarpeiden tunnistaminen ja yhteisen tahtotilan määrittäminen. Työpaikoille tarvitaan lisätukea (esim. selkokieli, kulttuuritietoisuus) sekä uusia harjoittelun toimintamalleja (esim. suomenkielisen koulutuksen ja englanninkielisen koulutuksen opiskelijan yhteisharjoittelu).

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Toimeenpano edellyttää saumatonta ja vahvaa yhteistyötä työelämän kanssa. Korkeakoulun ja työelämän intressit eivät kuitenkaan aina kohtaa, mikä on haasteellista. Esimerkiksi: työelämä haluaa opiskelijan työntekijäksi, joka kykenee toimimaan lähes itsenäisesti/täysin itsenäisesti osana työyhteisöä (työvoimapulan helpottamiseksi). Korkeakoulun pitää kuitenkin varmistaa ensisijaisesti osaaminen; opiskelijan on ensin saatava riittävästi harjoitella ohjatusti ja tuetusti työpaikalla.

Korkeakoulut tekevät yhteistyötä työelämän kanssa, mutta työelämä ei ole aina motivoitunut tai heillä ei ole aikaa tehdä yhteistyötä korkeakoulun kanssa. Työpaikoilla ei ole aina mahdollisuuksia/halua sitoutua yhteiseen kehittämistyöhön.

Sote-alan organisaatioiden kehittämisen ja johtamisen koulutusten yhteiskehittäminen on tärkeää ja vaatii molemminpuolista panostusta sekä ajallisesti että taloudellisesti.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

Jatkuvan oppimisen (JO) toteutumiseksi tarvitaan pitkäjänteistä ja tavoitteellista ennakointityötä yhdessä työelämän kanssa, eri tasot huomioiden (aluetaso, valtakunnallinen taso). Sosiaali- ja terveystieteiden urapolkujen mahdollisuudet tulisi tehdä näkyväksi.

Myös JO:n osalta tarvitaan työelämän sitoutumista kaikissa vaiheissa: ennakoitietä, koulutusten suunnittelu, toteutus, arviointi ja uudelleen suuntaaminen. Työpaikkojen työntekijöiden mahdollisuudet osallistua koulutuksiin tulisi varmistaa, ja samoin se, että työelämä on valmis maksamaan myös täydennyskoulutuksesta.

Opetussuunnitelmamme ovat modulaarisia ja tukevat siten jatkuvan oppimisen kehittämistä.

Digivision mahdollisuuksia ei ole raportissa huomioitu. Kaikki kk-koulut ovat siihen sitoutuneet.

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Kts. edellä olevat kommentit. Korkeakoulujen näkökulmasta tämä vaatii rahoituksen varmistamista (ansaintalogiikka).

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä (ehdotukset 43-50)

Psykoterapiakoulutus on raportissa nostettu esille vahvasti. Psykoterapeuttikoulutuksen ratkaisut eivät kuitenkaan tue matalan kynnyksen peruspalvelujen tarvetta? Raportissa ei huomioida muita tärkeitä sote-palveluja, kuten päihdepalveluja tai lasten ja nuorten palveluja (lastensuojelu, kuraattoripalvelut, perheneuvolat jne.).

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Psykoterapiakoulutuksen toteuttaminen portaittain on hyvä ehdotus. Tämä voisi olla yksi urapolkumalli.

Rovaniemen kampuksen Hyvinvointipiste Vireen sekä Kemin kampuksen Hyvinvointipysäkki – toimintaan sisältyy matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita monialaisesti. Lapin AMK edistää matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden kehittymistä kouluttamalla mm. Hyvinvointilähetteen linkkihenkilöitä.

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

Mitkä ovat ne rakenteet, jotka tukevat yhteistyötä korkeakoulujen ja työelämän kesken? Ehdotuksissa korostuu korkeakoulujen vastuu, mutta me emme voi vaikuttaa kaikkiin työelämän ilmiöihin (vrt. aiemmat vastauksemme työelämäyhteistyön haasteista).

Rissanen Riitta
Lapin ammattikorkeakoulu

Tiirola Jouko
Lapin ammattikorkeakoulu